No tot era Cadaqués

Un llibre reivindica el poderós influx que va exercir des de finals del segle XIX la costa nord del cap de Creus en multitud d'artistes apassionats per aquest paisatge

Un Ponç cèlebre: 'Nocturn' (1950) evoca el viatge màgic en barca des del Port de la Selva dels artistes de Dau al set i J.V. Foix per anar a veure Dalí a Cadaqués

Cadaqués és un dels llocs mítics de la història de l'art. Durant més de 100 anys, ha seduït una llarga nòmina d'artistes vinguts d'arreu, l'obra dels quals no hauria estat la mateixa si no s'haguessin compenetrat amb aquest paisatge. La força de Cadaqués, tan impregnada de la llegenda de Picasso, Dalí i Duchamp, ha estat tan gran que ha silenciat una altra aventura artística igual de fascinant que va transcórrer a la costa nord del cap de Creus. Llançà, Portbou i el Port de la Selva també poden presumir d'haver estat el niu creatiu de moltíssims artistes. Però per presumir-ne calia que algú en reivindiqués l'encanteri, cosa que ha fet la historiadora de l'art Mariona Seguranyes en un estudi finançat per l'Ajuntament de Llançà, La porta d'entrada al cap de Creus. Pintors de Llançà i els seus entorns, 1888-1970, que aglutina i amplifica els coneixements generats a recer de l'exposició que es va presentar aquest estiu al Museu de l'Aquarel·la.

Seguranyes ha brodat un catàleg amb més d'un centenar d'obres embriagades pels perfums i els colors d'una natura imponent que es dilata entre les Alberes i Sant Pere de Rodes. Una congregació de pintures memorables d'alguns dels creadors capdavanters del planter català, les biografies dels quals no sempre han recollit, o no de manera prou lluminosa, el poderós influx que van exercir aquestes terres en les seves carreres artístiques. És el cas de Francesc Gimeno. Del seu pas per Llançà hi havia buits gegants d'informació i alguns malentesos. "Sempre s'ha dit que hi va fer una estada molt curta, però el cert és que va ser llarga i fecunda", remarca Seguranyes, que gràcies a una tasca gairebé detectivesca ha localitzat algunes de les seves teles més impressionants creades sota la llum d'aquest paratge d'extrema bellesa.

Com l'obra que il·lustra la coberta del llibre, una preciosa vista del Castellar que destil·la humanitat. L'experta la va descobrir amagada en una col·lecció particular de Pennsilvània, als Estats Units. És un oli que Gimeno va crear pels volts del 1890, no gaires anys després d'haver fet el seu primer viatge a Llançà amb la missió de satisfer un multiencàrrec, un conjunt de peces de grans dimensions que havien de delectar les famílies benestants del país, però que a ell no el feien sentir còmode perquè limitaven el seu potencial artístic. És més tard, un cop deslliurat de les comandes, que el seu geni farà un salt "vangoghià", com en aquesta peça fins ara desconeguda que introdueix l'estudi de Seguranyes.

A Gimeno el tenim instal·lat a Llançà el 1888, tan sols dos anys després que Eliseu Meifrén inaugurés el fenomen artístic en què es va convertir Cadaqués no gaire temps després. Una història artística paral·lela que en el llibre agafa una dimensió corpulenta amb multitud d'obres i documents inèdits. Alguns per desvelar també els estretíssims lligams que van tenir els artistes nord-catalans amb aquest tros de litoral. "L'arribada del tren que unia França amb Catalunya, el 1878, va suposar una revolució cultural. Per a aquells artistes, la frontera va deixar de tenir sentit i van viure una descoberta de la identitat catalana", precisa Seguranyes.

La publicació escodrinya els diversos nuclis d'artistes, cadascun amb personalitat pròpia, que van aflorar a la costa nord del cap de Creus des de finals del segle XIX fins als anys setanta del segle passat. Parlar de Llançà

és parlar de les seves dues grans ànimes artístiques, Joaquim Terruella Matilla i Josep Martínez Lozano. Terruella és un dels exemples més radicals d'acoblament en el paisatge: fins i tot en les seves famoses escenes taurines duia Llançà al cap, i tot el que veia a la plaça de toros ho filtrava “amb els ulls plens del blau del seu mar, de l'or de la seva sorra i de la seda del seu cel”. Martínez Lozano, “el pintor de Llançà”, com el va batejar el crític Rafael Santos Torroella, es va fer seu aquest amor incondicional per un paisatge que va marcar tots els seus codis estètics.

A Portbou, la pintora Ángeles Santos Torroella va viure els anys més feliços de la seva vida. El seu cel “tan alt i tan blau” va enlluernar la seva obra mestra, Un mundo, tresor que custodia el Museo Reina Sofía de Madrid. I al Port de la Selva s'escriuran alguns dels capítols més corprenedors de la història de l'art català. Un de tan vinculat a la represa de l'avantguarda com el que va liderar el poeta J.V. Foix, far de la generació d'artistes de Dau al Set, als quals va convidar a emprendre un viatge màgic en barca fins a Cadaqués per visitar el seu ídol, Dalí. Un viatge que Tàpies va rememorar temps després un pèl accidentat i perquè el va deixar ben marejat.

A tocar de l'agitat Cadaqués de Dalí, aquell poble de pescadors solitari, “dur i pur de vida marinera”, com el va estimar Joaquim Sunyer, s'erigia en el paradís de la calma. Una tranquil·litat que va trontollar un parell d'estius dels anys seixanta a El Celler d'en Climent, a la Selva de Mar, un local de neguits culturals impulsat pel poeta Carles Fages de Climent. Un “centre de perdició”, com en deien alguns, que va magnetitzar un Dalí que el llibre de Seguranyes recorda en unes imatges inèdites. El Celler d'en Climent va ser efímer. El 1965 el van fer tancar perquè era un cau de xivarri.

Publicat a:
-El Punt Avui. Comarques Gironines 04-05-2015 Pàgina 36
-El Punt Avui. Nacional 04-05-2015 Pàgina 36

Font del document:
http://www.elpuntavui.cat/noticia/article/5-cultura/19-cultura/841246-no-tot-era-cadaques.html?cca=1&piwik_campaign=rss&piwik_kwd=nacional&utm_source=rss&utm_medium=nacional&utm_campaign=rss&f=El+Punt+Avui